

LUX

3 FILMI
24 KEELT
28 RIIKI

FILMI

DAYS

MEDITERRANEA

Jonas Carpignano
Itaalia, Prantsusmaa, USA, Saksamaa, Katar

MEDITERRANEA

JONAS CARPIGNANO

Film algab Alžeerias, kuhu saabub Burkina Fasost pärit noormees Ayiva. Temaga on kaasas Abas. Mõlemad mehed loodavad Euroopasse jõuda ja paremale elujärjele saada. Itaaliasse jõudmiseks tuleb neil läbida kõrb, võidelda röövlitega, jõuda Liibüasse ja saada kipaka laevaga üle ähvardava mere. Kuid see teekond on alles esimene vaatus selles draamas, mis keskendub sisserändajatele, kes lõpuks Euroopasse jõudnuna lükatakse kiiresti Calabria ühiskonna äärealadele, keda eksploateeritakse ebaseadusliku tööjõuna tsitrusseistandustes, kes elavad slummidest ning peavad eelkõige taluma kohalike umbusaldust ja vaenulikkust.

ANALÜÜSIVÕIMALUSED

Jonas Carpignano film lähtub ilmsest reaalsusest, mida on kajastatud arvukates teleülekannetes seoses ebaseadusliku rändega kaasnevate dramaatiliste juhtumitega Vahemereel. Euroopa Liit on teadupärast reageerinud meetmetega, mis ei ole sisserändajate saabumisega toimetulekuks piisavad. Rõhutada tuleb ka asjaolu, et suur osa Euroopa üldsusest on üha vaenulikum sisserändajate parema kohtlemise suhtes.

Selles kontekstis on Jonas Carpignano kinematograafilistel valikutel poliitiline mõõde (selle kõige tugevamas ja üllamas tähenduses), kuna ta on eesmärgiks võtnud näidata nende inimeste vaatenurka, keda muudu käsitatakse parimal juhul haletsusobjektina ja halvimal juhul soovimatu isikuna. Selle poolest erineb film tahtlikult meedias, eriti televisioonis edastatavast.

HETKE TABAMINE

Režissöör hoidub algusest peale kasutamast mis tahes seletavat lähenemiski, mis põhjendaks sisserändajate tulva nende päritoluriikide õnnetu olukorraga, eelistades selle asemel hetkede tabamist: iga olukorra seletus ja lahendus peitubki olukorras endas.

Napid dialoogid kinos harva esinevas keelte segus (prantsuse, inglise, itaalia, Calabria maakonna dialekt, Aafrika keeled jt) haaravad meid veelgi rohkem hetkesündmusesse, mis ei vaja pikki seletusi ega põhjendusi. Filmi haripunkti mässustseen vallandub mõne sekundiga ja metsikus, millega meelevaldajad pargitud autosid, suletud kaupluste vitriine ning järsku peatuma sunnitud autojuhte ründavad, võib üllatada, kuid nagu Ayivatki, haarab see mürgel meid paratamatult kaasa, samal ajal kui vastumeelvaldajad reageerivad ülemäära vägivaldselt.

Episood omandab seetõttu universaalse mõõtme: see ei kirjelda enam ainult Itaalias valitsevat olukorda, vaid oleks otsekui näide nn maailma neetute vastuhakust kunagisel koloniaalajastul. Tuleb märkida, et film lähtub Calabria Rosarnos 2010. aastal toimunud sündmustest. Tähtsündlik on aga see, et režissöör ei viita kuidagi kohalikule kontekstile: meid haaratakse koos peaosatäitjaga sündmusesse, mida adume ainult osaliselt, kuid just selline lähenemine soodustab laiemat ja üldisemat tõlgendamist olukorra puhul, mis ei ole eriomane ainult Calabria maakonnale, vaid puudutab kahtlemata kogu Euroopat.

MÕISTATUSLIK TEGELIKKUS

Enamiku dialoogide lakoonilisus, mis tuleneb eelkõige arvukate tegelaskujude kasutatud keelte virrarrist, rõhutab samuti sisserännanute üksindust ühiskonnas, mis jääb neile valdavalt võõraks ja kus nad tunnevad vaid äärealasid. Režissöör toonitab nii sisserännanute valiku- ja tegutsemisvabaduse puudumist, mis on kahtlemata ilmselge. Liibüasse jõudnud inimeste rühmale, kuhu kuuluvad ka Ayiva ja Abas, antakse näiteks korraldus juhtida laev ise üle Vahemere: kuna sisserännanutel ei ole ülevadajaga võimalik vestlusesse laskuda, on nad sundvaliku ees. Üks neist otsustab viimaks inimesed pardale võtta ja ülejäänud peavad sellega muude valikute puudumisel nõustuma. Itaaliasse jõudes leiab Ayiva end samasuguse sundvaliku ees, kui saab teada, et tal on kolm kuud aega töö leidmiseks ja riigis elamiseks vajalike dokumentide vormistamiseks. Sellise meetme mõttekus tundub absurdne, kuid see ei kuulu vaidlustamisele ega jäta peategelasele mingit valikuvõimalust.

Mediterranea eesmärk ei ole mitte niivõrd kirjeldada sisserändajate elutingimusi, kuivõrd näidata meile nende kitsalt piiritletud vaatenurka. Eelkõige näidatakse meile piiranguid, millele neil tuleb alluda, vältimatult kehtestatud piiranguid, mis ei jäta mingit muud võimalust kui vastuhakk. Sellest vaatenurgast lähtumine seletab kahtlemata mõnede võtetechnikate kasutamist, nagu kantava kaameraga ja väreleva pildiga filmimine võimalikult tegelaste lähedalt, mis annab sündmustest segase ülevaate, amatöörnäitlejate kasutamine rollides, mis on kindlasti väga lähedased nende endi üleelamistele, või siis sagedased öövõtted, justnagu sisserändajad oleksidki olemas peamiselt öösel...

MÄLU ESTEETIKA?

Filmi esteetikat, mis ei ole kaugeltki ainult realistlik või dokumentaalfilmile omane, võib konkreetsemalt tõlgendada ka kui peategelaste mälestuste kajastust (mängivad näitlejad, kes kindlasti rääkisid režissööridele ka omaenda minevikukogemustest). Kuigi filmi tegevuskäik leiab aset olevikus ilma ühegi ilmse minevikupõiketa, võime siiski märgata rida iseloomulikke filmitehnilisi võtteid, mis on seotud mälestustega.

Nii ei ole näiteks paljud episoodid filmitud n-ö objektiivselt, vaid keskenduvad mõne võtmelemendi ümber, mõne piisavalt tähendusliku detaili ümber, mis on peategelastele (ei olegi tähtis, kas Ayiva või Abasi) müllu sööbinud.

Filmi heliriba rõhutab seda muljet veelgi järskude muutustega: taustahääled sumbuvad äkki rõhuvaks vaikuseks või siis tekitab taustamuusika kujutatud stseeni suhtes distantsi, nagu see on mälestuse puhul. Lisaks võib täheldada seda, et kuigi film jaguneb suuremateks geograafilisteks osadeks – Alžeeria, Liibüa, Itaalia –, on sündmuste ajaline kestus palju ebamäärasem ja ligikaudsem. Kas Ayiva viibimine Calabria maakonnas (kus ta kahtlemata õpib itaalia keelt) kestab mõne päeva, mõned nädalad või mitu kuud? Me ei tea seda, sest mälu, mis eristab kergesti kohti, on palju rohkem kimpus aja kulgemise selge määratlemisega, eriti kui aeg möödub monotoonse tsitrussekorjamise saatel.

Viis, kuidas režissöör Jonas Carpignano tõenäoliselt Calabrias kohatud sisserännanute tunnistusi kogus, seletab kahtlemata seda, miks filmis kujutatu on fragmentaarne ja lünklik: see kajastab suuremal või vähemal määral inimese mälu toimimist. Kuigi kõik vaatajad ei mõista seda filmikeelt tingimata ühtmoodi, avaldab neile kindlasti mõju režissööri püüd anda edasi nende Rosarnosse või mujale jõudnud sisserändajate arusaamu, kes on määratud elama meie maailma kõige hämaramatel äärealadel.

MÖTLEMISAINET

Kuidas võiks tõlgendada Ayiva ja Abasi erinevat iseloomu ja käitumist? Kas see on oluline filmi lõpu mõistmiseks? Millise hinnangu võib anda sisserännanute tööandjale? Kas ta on süümeepiinadeta eksploateerija? Kõva mees? Kaabakas? Isalik ülemus? Kas filmis on näha Rosarno elanike erinevat suhtumist? Kas Teile jäid silma ja avaldasid mõju mõned iseloomulikud filmitehnilised võtted? Näiteks rohked ööstseenid, õlal kantava kaameraga filmimine, teatud episoodide segane ja fragmentaarne olemus, heliriba muutused, kaamerapildis esile toodud sekundaarsed detailid vms?

Michel Condé

les grignoux

REŽISSÖÖR: Jonas Carpignano
STSENAARIUM: Jonas Carpignano
OSADES: Koudous Seihon, Alassane Sy
OPERAATOR: Wyatt Garfield
MUUSIKA: Benh Zeitlin, Dan Romer
PRODUTSENDID: Jason Michael Berman, Chris Columbus, Jon Coplon, Christoph Daniel, Andrew Kortschak, John Leshner, Ryan Lough, Justin Nappi, Alain Peyrollaz, Gwyn Sannia, Marc Schmidheiny, Victor Shapiro, Raphael Swann, Ryan Zacarias
TOOTJAD: Good Films, DCM Productions, Good Lap Production, End Cue, Court 13 Pictures, Le Grisbi Productions, Nomadic Independence Pictures, Treehouse Pictures
AASTA: 2015
KESTUS: 107 min
ŽANR: draama
RIIK: Itaalia, Prantsusmaa, USA, Saksamaa, Katar
ORIGINAALKEEL: prantsuse, itaalia, inglise, araabia, bisa

MEIE LOOD FILMIKEELES

Euroopa Parlamendil on rõõm välja kuulutada 2015. aasta filmiauhinna LUX nominendid. Need on:

MEDITERRANEA, Jonas Carpignano
(Itaalia, Prantsusmaa, USA, Saksamaa, Katar)

MUSTANG, Deniz Gamze Ergüven
(Prantsusmaa, Saksamaa, Türgi, Katar)

UROK (ÕPPETUND), Kristina Grozeva ja Petar Valchanov
(Bulgaaria, Kreeka)

Neid mitmetahulisi linatseoseid, mis on valminud andekate noorte Euroopa režissööride pühendunud ja loova töö tulemusena, saab näha neljandatel LUXi filmipäevadel.

FILMIAUHIND LUX

Kultuuril on väga oluline osa meie ühiskonna ülesehitamisel. Seda arvesse võttes asutas Euroopa Parlament 2007. aastal filmiauhinna LUX, mille eesmärk on edendada Euroopa filmide levikut Euroopas ja ärgitada üleeuroopalist mõttevahetust ühiskonna jaoks olulistel teemadel. Filmiauhind LUX on ainulaadne algatus. Euroopa koostööfilme näidatakse enamasti vaid nende päritoluriikides. Mujal, ka teistes ELi liikmesriikides, neid õieti ei levitatagi. Filmiauhind LUX annab aga kolmele Euroopa filmile haruldase levivõimaluse, kuna need filmid varustatakse subtiitritega ELi 24 ametlikus keeles.

Filmiauhinna LUX võitja valivad Euroopa Parlamendi liikmed ja see tehakse teatavaks 25. novembril 2015.

LUXI FILMIPÄEVAD

Filmiauhinnast LUX on võrsunud ka LUXi filmipäevad. Alates 2012. aastast jõuavad igal aastal kõik kolm filmiauhinna LUX nominenti laiemas Euroopa vaatajaskonna ette. LUXi filmipäevadel saate osa meeldejäävast piire ületavast kultuurisündmusest. 2015. aasta oktoobrist detsembrini on teil võimalus liituda kogu ELi hõlmava filmisõprade ringiga, et filmid *Mediterranea*, *Mustang* ja *Urok (Õppetund)* ära vaadata selles keeles subtiitritega, mis teile ELi 24 ametliku keele hulgast sobib. Ärge unustage meie veebisaidil luxprize.eu või meie Facebooki lehel oma lemmikfilmi poolt häält andmast!

PUBLIKUPREEMIA

Filmiauhinna LUX publikupreemia saaja valivad filmivaatajad. Andke oma hääl kas *Mediterranea*, *Mustangi* või *Urok'i (Õppetund)* poolt. Sellega avaneb teil võimalus osaleda loosimisel, mille võitja läheb Euroopa Parlamendi kutsel 2016. aasta juulis toimuvale Karlovy Vary rahvusvahelisele filmifestivalile ja kuulutab seal välja publikupreemia pälvinud filmi.

VAATA,
ARUTLE
JA HÄÄLETA

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU